

5

Catalunya i Madrid, dos models econòmics, dues concepcions

Josep Reyner

@jreynerserra

Economista. Consultor i auditor especialitzat en diagnòstic de riscos financers i inversions per a entitats financeres i d'assegurances.

Ex director de control global de risc de Catalunya Banc S.A.

Ex sub-director general de Caixa Tarragona.

El poder de l'Estat espanyol se sustenta en uns mecanismes de distribució fiscals pels quals unes poques regions transfereixen recursos al finançament de l'Estat central i a la resta de regions. Depenent dels estudis Catalunya representaria entre un 40 % i un 50 % del total de les transferències regionals. Ni totes les regions més riques aporten recursos (p. ex. País Basc), ni tampoc totes les pobres en reben (València), ni la proporció en què en reben respon a la magnitud de les diferències. La mateixa intensitat dels mecanismes de distribució obliguen sovint les regions aportadores a reduir els seus nivells de benestar social fins i tot per sota de les receptores. Un cas flagrant l'estem vivint amb les retallades de serveis i les contínues reivindicacions de col·lectius de servidors públics amb reivindicacions justes i que totes tenen l'origen en l'escanyament a què s'ha vist sotmesa la Generalitat pel seu infrafinançament estructural agreujat per les retallades imposades, de les quals encara no s'ha pogut refer.

Els mecanismes de transferència interterritorial sempre s'han justificat a partir de la solidaritat i igualtat entre espanyols. Però les desigualtats regionals no només no es redueixen sinó que, en el millor dels casos, es mantenen però amb un gran guanyador (Madrid) i també alguns perdedors. Així ho demostra l'anàlisi de l'evolució del PIB *per capita* al llarg dels darrers decennis de democràcia imperfecta. El gran beneficiat és la metròpoli/capital que pretén ser el "Gran Madrid", l'única comunitat que s'ha distanciat sensiblement de la mitjana espanyola en els darrers trenta anys, en passar d'estar un 19 % per sobre de la mitjana espanyola el 1980 a un 35'1 % el 2018.

L'Estat central ha efectuat amb aquests recursos unes inversions ruïnoses, a vegades inútils i sovint envoltades de corrupció. Un estudi ha quantificat, de forma conservadora, el cost del malbaratament (que inclou obres innecessàries, abandonades o mal programades) en uns 97.000 milions d'euros¹ en els darrers

“*Catalunya ha viscut moltes retallades de serveis i contínues reivindicacions de col·lectius de servidors públics amb reivindicacions justes i que tenen l'origen en l'escanyament a què s'ha vist sotmesa la Generalitat pel seu infrafinançament estructural.*”

20 anys. El frau fiscal representa entre un 6 %-8 % del PIB que es perd cada any. Recursos que s'apropien alguns i no poden aplicar-se a millorar el benestar i el progrés de tots. El cas més fragant del malbaratament, la implantació massiva de l'AVE a tota la geografia espanyola, justificada com una acció de reequilibri territorial, s'ha pogut comprovar que accentua la dependència de les zones menys dinàmiques vers les grans urbs i és socialment regressiva.

Les elits que governen Espanya estan conformades per una aliança dels sectors empresarials beneficiats pel model descrit i l'alt funcionariat, hereu, en part, del mateix que controlava l'aparell de l'Estat dictatorial. Aquesta aliança es materialitza, entre altres, en els innombrables casos de portes giratòries. Les llistes tancades, el fracàs de les primàries per renovar les

cúpules dels partits, la sobrerrepresentació dels territoris més despoblats i els mitjans de comunicació controlats indirectament des del poder són els elements que utilitzen per perpetuar-se.

El moviment independentista ha sorgit, entre altres raons, perquè qüestiona aquest estat de coses. Sense Catalunya, l'actual model d'estat és políticament i econòmicament inviable. D'aquí la violència exercida, la guerra bruta, l'engany, la propaganda maldestra i la manca de projecte alternatiu.

Però Catalunya no té gaires opcions. El seu és un problema de supervivència. Per què?

Madrid ha estat la gran beneficiada del creixement dels anys postdictadura com s'ha vist abans. Ha desenvolupat un model extractiu que asseca el que té al voltant. No té poder econòmic per mantenir una potent xarxa industrial, tampoc per la seva capacitat exportadora, ni tan sols per ser una gran font d'atracció del turisme, però en canvi concentra tot el poder polític de l'Estat i ha atret les seues i centres de comandament de la majoria de les grans empreses i dels sectors de les telecomunicacions, energia i finances que hi estan per interès polític i no perquè sigui el centre de producció o de consum, ni tan sols el destí dels serveis que proveeixen. Hi ha influït també, en un segon nivell, la seva pràctica constant del dúmping fiscal. És sorprenent la poca, per no dir nul·la, resistència que ha generat aquest model a la resta d'Espanya.

“*Catalunya necessita tenir veu pròpia al món per defensar els seus interessos i construir relacions beneficioses amb els antics i nous actors mundials (la Xina i Àsia en general, EUA i Europa). I necessita un estat que ho entengui i ho protegeixi.*”

En canvi, Catalunya sí que té una xarxa industrial basada en multitud de petites empreses que han hagut d'obrir-se a l'exterior per pura supervivència. El seu model econòmic ve determinat pel pes creixent en el conjunt de les exportacions, per la seva activitat industrial, o la capacitat d'atracció turística com també pel fet que pràcticament no té grans empreses. Com no té grans imperis empresarials necessita major especialització productiva, més innovació industrial o comercial, augmentar la seva inversió en R+D, un corredor Mediterrani que pugui funcionar a plena capacitat, comunicacions de proximitat àgils, ports i aeroports capaços de distribuir àgilment i de forma competitiva a Europa i connectar-se als nous eixos de producció mundials. Necessita tenir veu pròpia al món per defensar aquests interessos i construir relacions beneficioses amb els antics i nous actors mundials (la Xina i Àsia en general, EUA i Europa). I necessita un estat que ho entengui i ho protegeixi. I no el té.

La convivència entre el model extractiu de la gran metròpoli, basat en l'exercici del poder, absorbidor dels recursos i les energies que l'envolten i un altre, industrial, logístic i comercial que necessita la màxima interconnexió per sobreviure ja no dona més de si.

Però no sembla que Espanya estigui preparada per reconèixer-ho i actuar en conseqüència.

CONCEPTE		MADRID	CATALUNYA
PIB	% sobre total estatal	18,86 %	19,20 %
Població	% sobre total estatal	14,00 %	16,00 %
PIB industrial	% sobre total estatal	11,10 %	23,50 %
PIB Comunicació i telecomunicacions	% sobre total estatal	47,49 %	17,89 %
PIB Activ. administratives, serveis i professionals	% sobre total estatal	34,05 %	20,93 %
PIB Activ. financeres i assegurances	% sobre total estatal	27,19 %	18,34 %
Exportacions	% sobre total estatal	11,30 %	25,50 %
Turistes estrangers	% sobre total estatal	8,60 %	22,30 %
Seus empreses amb vendes > 1.000 mil.	nombre	86/142	13/142
Seus empreses IBEX 35	nombre	23/35	2/35
Ministeris	% sobre total estatal	100 %	0 %

1. "Una aproximación a la geografía del despilfarro" Romero i altres (2017). L'estimació només contempla les obres a partir dels 10 milions d'euros.